

BOLLETTINO

SALA STAMPA DELLA SANTA SEDE

N. 0652

Giovedì 14.12.2006

VISITA A SUA SANTITÀ BENEDETTO XVI DI SUA BEATITUDINE CHRISTODOULOS, ARCIVESCOVO DI ATENE E DI TUTTA LA GRECIA

Alle ore 11 di questa mattina il Santo Padre Benedetto XVI riceve in udienza S.B. Christodoulos, Arcivescovo di Atene e di tutta la Grecia, con il Seguito.

Dopo l'incontro privato tra Sua Santità Benedetto XVI e Sua Beatitudine Christodoulos, sono ammessi nella Biblioteca i componenti del Seguito dell'Arcivescovo di Atene e di tutta la Grecia. Prima dello scambio dei doni, il Santo Padre Benedetto XVI e S.B. Christodoulos pronunciano i discorsi che riportiamo di seguito unitamente alla Dichiarazione comune firmata al termine dell'incontro:

• **DISCORSO DEL SANTO PADRE** ◦ **Testo originale** ◦ **Traduzione in lingua greca** ◦ **Testo originale**

*«À vous, grâce et paix de la part de Dieu notre Père et du Seigneur Jésus Christ»
(1 Co 1,3)*

Béatitudo,

Chers Frères dans le Christ qui accompagnez le vénérable Archevêque d'Athènes et de toute la Grèce à l'occasion de notre rencontre fraternelle, je vous salue dans le Seigneur.

Avec une joie profonde, je suis heureux de vous accueillir avec la même formule que saint Paul adressait «à l'Église de Dieu qui est à Corinthe, à ceux qui ont été sanctifiés dans le Christ Jésus, appelés à être saints avec tous ceux qui invoquent en tout lieu le nom de notre Seigneur Jésus Christ» (1 Co 1, 2). Au nom du Seigneur et avec une affection sincère et fraternelle, je vous souhaite la bienvenue parmi nous, dans l'Église de Rome, et je remercie Dieu qui nous donne de vivre ce moment de grâce et de joie spirituelle.

Votre présence ici ravive en nous la grande tradition chrétienne qui est née et qui s'est développée dans votre bien-aimée et glorieuse Patrie. À travers la lecture des Épîtres de Paul et des Actes des Apôtres, cette tradition nous rappelle quotidiennement les premières communautés chrétiennes qui se sont formées à Corinthe, à Thessalonique et à Philippiques. Nous nous souvenons ainsi de la présence et de la prédication de saint Paul à Athènes, et de sa courageuse proclamation de la foi au Dieu inconnu et révélé en Jésus Christ, et du message

de la résurrection, difficile à entendre pour ses contemporains.

Dans la première épître aux chrétiens de Corinthe qui ont été les premiers à connaître des difficultés et de graves tentations de division, nous pouvons voir un message actuel pour tous les chrétiens. En effet, un danger réel apparaît lorsque des personnes ont la volonté de s'identifier à tel ou tel groupe en disant: Moi, j'appartiens à Paul, moi à Apollos, moi à Céphas. C'est alors que Paul pose la redoutable question : «Le Christ est-il divisé ?» (1 Co 1,13).

La Grèce et Rome intensifièrent leurs relations dès l'aube du christianisme et poursuivirent leurs rapports, qui ont donné vie aux différentes formes de communautés et de traditions chrétiennes dans les régions du monde qui aujourd'hui correspondent à l'Europe de l'Est et à l'Europe de l'Ouest. Ces intenses relations ont également contribué à créer une sorte d'osmose dans la formation des institutions ecclésiales. Cette osmose – dans la sauvegarde des particularités disciplinaires, liturgiques, théologiques et spirituelles des deux traditions romaine et grecque – a rendu fructueuse l'action évangélisatrice de l'Église et l'inculturation de la foi chrétienne.

Aujourd'hui, nos relations reprennent lentement mais en profondeur et avec un souci d'authenticité. Elles sont pour nous l'occasion de découvrir toute une gamme nouvelle d'expressions spirituelles riches en signification et en engagement mutuel. Nous en rendons grâce à Dieu.

La visite mémorable de mon vénéré prédécesseur, le Pape Jean-Paul II, à Athènes, dans le cadre de son pèlerinage sur les pas de saint Paul, en 2001, demeure un point déterminant dans l'intensification progressive de nos contacts et de notre collaboration. Au cours de ce pèlerinage, le Pape Jean-Paul II fut accueilli avec honneur et respect par Votre Béatitude et par le Saint-Synode de l'Église de Grèce, et nous nous souvenons en particulier de l'émouvante rencontre à l'Aréopage où saint Paul prêcha. Des échanges de délégations de prêtres et d'étudiants ont ensuite eu lieu.

De même, je ne voudrais ni ne pourrais oublier la fructueuse collaboration qui s'est établie entre l'*Apostoliki Diakonia* et la Bibliothèque Apostolique Vaticane.

De telles initiatives contribuent à une connaissance concrète réciproque et je ne doute pas qu'elles auront leur part dans la promotion de relations nouvelles entre l'Église de Grèce et l'Église de Rome.

Si nous tournons notre regard vers l'avenir, Béatitude, nous avons devant les yeux un vaste champ où pourra grandir notre collaboration culturelle et pastorale.

Les différents pays d'Europe travaillent à la création d'une nouvelle Europe, qui ne peut pas être une réalité exclusivement économique. Catholiques et orthodoxes sont appelés à offrir leur contribution culturelle et surtout spirituelle. Ils ont en effet le devoir de défendre les racines chrétiennes du Continent, qui l'ont façonné au cours des siècles, et de permettre ainsi à la tradition chrétienne de continuer à se manifester et d'œuvrer de toutes ses forces en faveur de la sauvegarde de la dignité de la personne humaine, du respect des minorités, en ayant soin d'éviter une uniformisation culturelle qui risquerait d'entraîner la perte d'immenses richesses de la civilisation ; de même, il convient de travailler à la sauvegarde des droits de l'homme, qui comprennent le principe de liberté individuelle, en particulier de la liberté religieuse ; ces droits sont à promouvoir et à défendre dans l'Union européenne et dans chaque pays qui en est membre.

En même temps, il convient de développer une collaboration entre chrétiens dans chaque pays de l'Union européenne, de manière à faire face aux nouveaux risques auxquels est confrontée la foi chrétienne, à savoir la sécularisation croissante, le relativisme et le nihilisme, qui ouvre la voie à des comportements et même à des législations qui portent atteinte à la dignité inaliénable des personnes et qui mettent en cause des institutions aussi fondamentales que le mariage. Il est urgent d'entreprendre des actions pastorales communes, qui constitueront pour nos contemporains un témoignage commun et nous disposeront à rendre compte de l'espérance qui est en nous.

Votre présence ici, à Rome, Béatitude, est le signe de cet engagement commun. Pour sa part, l'Église catholique a une volonté profonde d'entreprendre tout ce qui sera possible pour notre rapprochement, en vue de parvenir à la pleine communion entre catholiques et orthodoxes, et, pour l'heure, en faveur d'une collaboration pastorale à tous les niveaux possibles, afin que l'Évangile soit annoncé et que le nom de Dieu soit béni.

Béatitude, je vous renouvelle mes vœux de bienvenue, à vous-même et aux frères bien-aimés qui vous accompagnent dans votre visite. En vous confiant à l'intercession de la *Théotokos*, je demande au Seigneur de vous combler de l'abondance des Bénédictiones célestes.

[01840-03.01] [Texte original: Français]

ο Traduzione in lingua greca

«Χάρις υμίν και ειρήνη από Θεού Πατρός ημών και Κυρίου Ιησού Χριστού»
{Προς Κορ. 1.1,3}

Μακαριώτατε,

Αγαπητοί εν Χριστώ αδελφοί της τιμίας συνοδείας του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος επί τη ευκαιρία της αδελφικής μας συναντήσεως, Σας απευθύνω χαιρετισμόν εν Κυρίω.

Μετά βαθείας χαράς είμαι εις την ευτυχή θέσιν να σας υποδέχωμαι με την αυτήν έκφρασιν την οποίαν ο Απόστολος Παύλος απηύθυνε «τη Εκκλησία του Θεού τη ούση εν Κορίνθω, ηγιασμένοι εν Χριστώ Ιησού, κλητοίς αγίοις, συν πάσιν τοις επικαλουμένοις το όνομα του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού εν παντί τόπω» {Προς Κορ. 1.1,2}. Εις το όνομα του Κυρίου και μετ' ελίκρινούς και αδελφικής αγάπης, σας καλωσορίζω μεταξύ ημών εν τη Εκκλησία της Ρώμης και ευχαριστώ τον Θεόν, που μας ηξίωσε να ζήσωμεν ταύτην την στιγμήν χάριτος και πνευματικής αγαλλιάσεως.

Η παρουσία Σας εδώ αναζωπυροί εντός ημών την σπουδαιότητα χριστιανικήν παράδοσιν, ήτις εγεννήθη και ανεπτύχθη εις την πολυφίλητον και ένδοξον πατρίδα Σας. Μέσω της αναγνώσεως των Επιστολών του Αποστόλου Παύλου και των Πράξεων των Αποστόλων, αυτή η παράδοσις μας υπενθυμίζει καθημερινώς τας πρώτας χριστιανικάς κοινότητας, αι οποίαι εσηματίσθησαν εν Κορίνθω, εν Θεσσαλονίκη και εν Φιλίπποις. Μεμνήμεθα επίσης της παρουσίας και της μαρτυρίας του Αγίου Παύλου εν Αθήναις, καθώς και της θαρραλέας διακηρύξεως της πίστεως τω αγνώστω Θεώ, τω αποκαλυφθέντι εν τω προσώπω του Ιησού Χριστού, καθώς και του μηνύματος της Αναστάσεως, του οποίου τόσον δυσχερώς ήκουσαν οι σύγχρονοί του.

Εν τη πρώτη επιστολή προς τους Χριστιανούς της Κορίνθου, οίτινες ήσαν οι πρώτοι πείραν σχόντες των δυσχερειών και των μεγάλων πειρασμών του διχασμού, δυνάμεθα να διίδωμεν εν επίκαιρον μήνυμα προς πάντας τους Χριστιανούς. Όντως, ανακύπτει πραγματικός κίνδυνος, όταν τα πρόσωπα έχουν την θέλησιν να ταυτίζονται μετά της μιας ή της άλλης ομάδος λέγοντα: «εγώ τάσσομαι μετά του Παύλου, εγώ μετά του Απολλωνίου, εγώ μετά του Κηφά». Τότε και θέτει ο Παύλος το φοβερόν ερώτημα: «Μεμέρισται ο Χριστός;» {Προς Κορ. 1.1,13}.

Ελλάς και Ρώμη ενέτειναν τας σχέσεις των ήδη από της αυγής του Χριστιανισμού και συνέχισαν τας επαφάς των, αι οποίαι εγέννησαν τας διάφορους μορφάς χριστιανικών κοινοτήτων και παραδόσεων ανά τας χώρας του κόσμου, αι οποίαι αντιστοιχούν προς την σημερινήν Ανατολικήν και Δυτικήν Ευρώπην. Αι εντατικάί αύται σχέσεις συνέβαλον επίσης εις την δημιουργίαν μιας μορφής οσμώσεως κατά την διαδικασίαν διαμορφώσεως των εκκλησιαστικών θεσμών. Η όσμωσις αύτη- εις την την διαφύλαξιν των γνωστικών, λειτουργικών, θεολογικών και πνευματικών ιδιαιτεροτήτων των δύο παραδόσεων, ρωμαϊκής και ελληνικής – κατέστησε καρποφόρον την ευαγγελικήν δράσιν της Εκκλησίας και τον ενστερνισμόν της χριστιανικής πίστεως.

Σήμερον, αι σχέσεις ημών ανακάμπτουν βραδέως μεν, αλλά εις βάθος και με την φροντίδα της αυθεντικότητας. Αποτελούν δι' ημάς την ευκαιρίαν να ανακαλύψωμεν έν νέον φάσμα πνευματικών εκφράσεων, πλουσίων εις νόημα και εις αμοιβαίας δεσμεύσεις. Επί τούτοις, τίνομεν χάριτας τω Κυρίω.

Η αξιομνημόνευτος επίσκεψις του τιμιωτάτου προκατόχου μου, Πάπα Ιωάννου-Παύλου του 2ου εν Αθήναις, εν τω πλαισίω του προσκυνήματός του επί τα βήματα του Αγίου Παύλου, το έτος 2001, παραμένει καθοριστικόν σημείον εις την προοδευτικήν ενίσχυσιν των επαφών και της συνεργασίας μας. Κατά την διάρκειαν του προσκυνήματος τούτου, ο Πάπας Ιωάννης-Παύλος 2ος εγένετο δεκτός μετά τιμής και σεβασμού παρά της Μακαριότητος Υμών και της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος και ενθυμούμεθα ιδίως την συγκινητικήν συνάντησιν επί του Αρείου Πάγου, όπου εκήρυξεν ο Απόστολος Παύλος. Επηκολούθησαν ανταλλαγαί αντιπροσωπειών ιερωμένων και σπουδαστών.

Εν ταυτώ, δεν θα επεθύμουν, ουδέ θα ηδυνάμην, να παραλείψω την καρποφόρον συνεργασίαν ήτις έχει εδραιωθεί, μεταξύ της Αποστολικής Διακονίας και της Αποστολικής Βιβλιοθήκης του Βατικανού.

Παρόμοιαι πρωτοβουλία συμβάλλουν συγκεκριμένως εις την αμοιβαίαν γνώσιν και δεν αμφιβάλλω ότι και αυτά, θα συνεισφέρουν εν τη προωθήσει των νέων αυτών σχέσεων, μεταξύ της Εκκλησίας της Ελλάδος και της Εκκλησίας της Ρώμης.

Εάν επρόκειτο να στρέψωμεν το βλέμμα μας προς το μέλλον, Μακαριώτατε, θα είχωμεν προ οφθαλμών εν ευρύ πεδίον, όπου θα ηδύνατο να αναπτυχθεί η πολιτιστική και ποιμαντική συνεργασία μας.

Αι χώραι της Ευρώπης εργάζονται επί τω σκοπώ της δημιουργίας μίας νέας Ευρώπης, ήτις δεν νοείται να αποτελέσει μίαν πραγματικότητα αποκλειστικώς οικονομικήν. Οι Καθολικοί και οι Ορθόδοξοι καλούνται, όπως συνεισφέρουν την πολιτιστικήν και, προ παντός, πνευματικήν των συμβολήν. Τω όντι, έχουν το καθήκον, όπως προασπισθούν τας χριστιανικάς ρίζας της Ηπείρου μας, αίτινες την διεμόρφωσαν, κατά την πάροδον των αιώνων και να επιτρέψουν, κατά τον τρόπον αυτόν, εις την Χριστιανικήν παράδοσιν, να συνεχίσει να εκδηλούται και να απεργάζεται, δι' όλων αυτής των δυνάμεων, την διαφύλαξιν της αξιοπρεπείας της ανθρωπίνης προσωπικότητος, τον σεβασμόν των μειονοτήτων, μεριμνώντας όπως αποφευχθεί η πολιτιστική ομοιοτυπία, η οποία θα ηπείλει να οδηγήσει εις την απώλειαν ανεκτιμήτων θησαυρών του πολιτισμού. Κατά ταύτα, είναι σκόπιμον, όπως εργασθώμεν υπέρ της προσπίσεως των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, άτινα περιλαμβάνουν την αρχήν της ατομικής ελευθερίας και, ιδίως, της θρησκευτικής ελευθερίας. Τα δικαιώματα αυτά οφείλομεν να προβάλλωμεν και να υπερασπισθώμεν, εις τους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και εντός ενός εκάστου των Κρατών, άτινα την απαρτίζουν.

Παραλλήλως, δέον όπως αναπτύξωμεν μίαν συνεργασίαν μεταξύ των Χριστιανών, εντός εκάστου Κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, ούτως ώστε αντιμετωπίσωμεν τους νέους κινδύνους οίτινες ανακύπτουν προ της Χριστιανικής πίστεως, ήτοι την ραγδαίως διευρυνομένην εκκοσμικέυσιν, την υποβάθμισιν των απολύτων ηθικών αξιών δια του σχετικισμού και τον μηδενισμόν, οίτινες ανοίγουν δίοδον εις συμπεριφοράς και μάλιστα και εις την υιοθέτησιν νόμων, αι οποίαι προσβάλλουν ευθέως την ακατάλυτον αξιοπρέπειαν του ατόμου και θέτουν εν αμφιβόλω θεσμούς θεμελιώδεις, όπως εκείνον του γάμου. Επείγει αναλάβωμεν κοινάς ποιμαντικές δράσεις, αι οποίαι θα αποτελέσουν δια τους συγχρόνους μας, μίαν κοινήν μαρτυρίαν και θα μας οδηγήσουν να εκφράσωμεν την εν ημίν ελπίδα.

Η παρουσία Υμών εδώ, εν Ρώμη, Μακαριώτατε, αποτελεί σημείον της κοινής ταύτης δεσμεύσεως. Τα κατ' αυτήν, η Καθολική Εκκλησία διακατέχεται υπό της ισχυράς βουλήσεως όπως πράξει παν το δυνατόν προς επίτευξιν της προσεγγίσεώς μας, επί τω τέλει της πλήρους κοινωνίας μεταξύ Καθολικών και Ορθοδόξων και, προς το παρόν, επί τω σκοπώ μίας ποιμαντικής συνεργασίας επί παντός δυνατού επιπέδου, ώστε το Ευαγγέλιον να κηρύττεται και να ευλογηται το Όνομα Κυρίου.

Μακαριώτατε, ανανεώ το καλώς ήλθατε, εις Υμάς και τους περιποθήτους αδελφούς οι οποίοι Σας συνοδεύουν κατά την παρούσαν επίσκεψιν. Εμπιστευόμενος Υμάς, εις τας πρεσβείας της Θεοτόκου, εξαιτούμαι τον Κύριον όπως πληρώσει Υμάς, δια της αφθονίας των επουρανίων ευλογιών Αυτού.

(Traduzione in greco a cura dell'Ufficio Stampa del Santo Sinodo della Chiesa Ortodossa di Grecia)

Sainteté Évêque et Pape de Rome,

Avec joie, nous venons aujourd'hui de l'Église apostolique d'Athènes en pèlerinage aux monuments des saints, tout particulièrement de saint Paul l'apôtre des nations, fondateur de notre Eglise, situés dans la célèbre ville de l'Ancienne Rome. Nous venons nous prosterner sur le tombeau du saint apôtre Pierre et rendre hommage aux martyrs des catacombes et aux saints grecs Cyrille et Méthode, égaux aux Apôtres. Nous venons prier pour que la vérité du Christ brille dans le monde, en nous appliquant « à garder l'unité de l'esprit par le lien de la paix » (Ep 4,3) et pour que « nous grandissions à tous égards vers celui qui est la tête, le Christ » (cf Ep 4,15). Avec joie, nous venons, en qualité de Primat de la très sainte Église de Grèce, Vous rendre visite pour la première fois en votre qualité d'Évêque de cette ville, sur votre courtoise invitation. Nous venons vers vous, l'éminent théologien et l'universitaire, le chercheur assidu de la pensée grecque antique et des Pères grecs de l'Orient; mais aussi le visionnaire de l'unité des chrétiens et de la coopération des religions pour assurer la paix du monde entier. Nous nous souvenons de notre précédente rencontre, le 8 avril 2005, jour des funérailles du bienheureux pape Jean-Paul II. La visite que ce grand Pape d'éternelle mémoire avait rendue à Athènes et notre rencontre, le 4 mai 2001, au cours de laquelle nous avons eu l'occasion d'échanger des paroles d'amour et de vérité, a marqué notre désir commun de poser la pierre angulaire pour y édifier la compréhension, le pardon, la réconciliation et la purification de la mémoire de l'Église.

Aujourd'hui, nous rendons grâce à Dieu de l'occasion prodiguée d'échanger avec Votre Sainteté le baiser fraternel de charité et de franchir ainsi une nouvelle étape sur le parcours commun de nos Églises pour affronter les problèmes du monde actuel. La pérennisation par nos Églises de la vénération des saintes reliques a souvent été soulignée lors de la remise courtoise par l'Église de Rome de telles reliques à divers diocèses métropolitains et lieux de pèlerinage de notre Église. Nous sommes dans l'attente de recevoir, dans les heures qui suivent, un fragment des chaînes du saint apôtre Paul, qui sera précieusement et pieusement conservé en la très sainte Église d'Athènes.

Avec grande satisfaction, nous rappelons que des délégations officielles de l'Église de Grèce se sont rendues au Saint-Siège, notamment à partir de 2002, chargées d'approfondir la connaissance mutuelle, d'informer et de coopérer dans le domaine social, culturel, éducatif, écologique et bioéthique. Nous évoquons, entre autres, les délégations officielles envoyées à l'Église de Grèce, conduites par Son Éminence le cardinal Walter Kasper en 2003, et les autres dirigées respectivement par Leurs Eminences les cardinaux Jean-Louis Tauran, Dionigi Tettamanzi et Angelo Scola. Nous évoquons aussi les visites que nous ont rendues Son Excellence l'évêque Vincenzo Apicella, à la tête d'une délégation d'ecclésiastiques de l'évêché de Rome, et Son Excellence l'évêque Josef Homayer, président émérite de la COMECE (Commission des Évêques de la Communauté européenne), qui a souligné l'importance d'une collaboration suivie de la délégation de notre Église dans l'Union européenne avec ladite commission pour donner, grâce à cette coopération, un témoignage crédible à l'Européen du XXIe siècle par l'évangile de vie, de grâce et de liberté.

Nous devons citer les nombreux membres de notre Église, ecclésiastiques et laïcs, qui ont fait des études supérieures dans les établissements éducatifs catholiques romains, ayant bénéficié des bourses octroyées par le Conseil pontifical pour la promotion de l'unité des chrétiens. À notre tour, en guise d'*antidoron* à ce don fraternel, durant ces deux dernières années, nous avons attribué à cinquante ecclésiastiques et novices catholiques romains, qui font leurs études à Rome, des bourses leur permettant d'apprendre le grec, de se familiariser avec la culture grecque et la tradition orthodoxe. Nous avons surtout le désir de continuer ce programme de connaissance et de coopération.

À cette occasion, nous désirons souligner plus particulièrement, la bonne collaboration instaurée entre nos Eglises pour publier le fac-similé du ménologe de Basile II, un des plus importants manuscrits byzantins enluminés, conservé à la Bibliothèque apostolique vaticane.

Le souvenir de tout ceci, ainsi que la vive espérance de transcender les obstacles dogmatiques qui entravent le chemin de l'unité dans la foi, enrichissent notre prière et renforcent notre volonté de vivre par le consensus la pleine unité, et de communier au Corps et au Sang précieux du Seigneur dans la même Coupe de Vie. À cet

effet, nous souhaitons à la Commission mixte internationale, chargée du dialogue entre l'Église orthodoxe et l'Église catholique romaine, de réussir dans ses travaux.

Les conditions qui, aujourd'hui, forment le nouveau visage du monde, de l'Europe plus particulièrement, requièrent de notre part - en notre qualité de pères spirituels des membres pieux de nos Églises - de la vigilance pour signaler à temps tout ce qui menace les valeurs et les structures de la civilisation européenne profondément imprégnées de la foi chrétienne: le courant prônant la déchristianisation progressive de l'Europe, visant l'exclusion de l'Église de la vie publique et sa marginalisation sociale; les problèmes créés par le déplacement de milliers de réfugiés et de migrants de toute origine; les dangers issus du fanatisme religieux; les développements présomptueux, touchant les limites de l'offense [LSD4H] au sens grec ancien du terme, de la biotechnologie en matière de génétique; le fossé qui se creuse davantage entre riches et pauvres; les risques auxquels la jeunesse est exposée; l'éventualité d'un conflit de civilisations et de religions; le besoin de préserver l'identité spirituelle et culturelle des citoyens européens et de la famille, cellule de la société; l'avalissement et la dévalorisation de l'être humain, de surcroît souvent sous le couvert des droits de l'homme; la frénésie de consommation cultivée par tous les moyens et, son corollaire, la production d'un mode de vie conditionné dont le plaisir est l'unique valeur quel qu'en soit le prix psychique. Bref, de nombreux problèmes sociaux, dont Vous avez souvent parlé, sont pour nous des véritables défis que nous sommes prêts à relever dans l'esprit vrai de la vie en Christ. En l'occurrence, la contribution du discours orthodoxe, théologique et pastoral, est absolument nécessaire. L'Église se doit de tendre la main pour tirer et sauver les noyés du torrent de Baal. Elle sent que, dans le monde contemporain extrêmement médiatisé, elle doit adopter les moyens de communication modernes et parler le langage actuel à l'homme de notre temps. Cela, sans que ces moyens techniques n'altèrent Son discours ni que Son message ne se plie à la technique de communication. Elle se sent obligée de s'opposer à l'État et aux superpuissances de ce monde, lorsqu'elle considère que leurs décisions entament l'image vivante de Dieu sur terre. Cela, sans céder à la tentation de se sentir elle-même une puissance de ce monde.

Or, en invoquant l'intercession des saints Apôtres Pierre et Paul, ainsi que celle de nos saints prédécesseurs athéniens, Anaclet, Hygeinos, Sixte II, nous Vous souhaitons personnellement, Sainteté, santé et longue vie. *«Que notre Seigneur Jésus Christ lui-même et Dieu notre Père, qui nous a aimés et nous a donné, par grâce, une consolation éternelle et une bonne espérance, vous consolent et vous affermissent dans tout ce que vous faites et tout ce que vous dites pour le bien»* (2 Th 2, 16-17).

[01843-03.01] [Texte original: Français]

o Traduzione in lingua greca

Ἀγιώτατε Ἐπίσκοπε καὶ Πάππα Ρώμης,

Μετὰ χαρᾶς ἐρχόμεθα σήμερον ἐκ τῆς ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν, διὰ νὰ προσκυνήσωμεν τὰ μνημεῖα τῶν Ἀγίων καὶ ἰδίᾳ τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν Παύλου, ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, τὰ ὅποια εὐρίσκονται εἰς τὴν περίπυστον πόλιν τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης. Ἐρχόμεθα διὰ νὰ προσκυνήσωμεν τὸν τάφον τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Πέτρου καὶ διὰ νὰ τιμήσωμεν τοὺς Μάρτυρας τῶν Κατακομβῶν καὶ τοὺς Ἑλληνας Ἁγίους Ἰσαποστόλους Κύριλλον καὶ Μεθόδιον. Ἐρχόμεθα διὰ νὰ προσευχηθῶμεν, ὥστε νὰ λάμψη ἡ ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον «σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης» (Εφ. 4, 3) καὶ «ἵνα αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ, Χριστός» (Εφ. 4, 15). Μετὰ χαρᾶς ἐρχόμεθα ὡς Προκαθήμενος τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος νὰ ἐπισκεφθῶμεν Ὑμᾶς, Κύριε Βενέδικτε, διὰ πρώτην φοράν ὡς Ἐπίσκοπον τῆς πόλεως ταύτης, κατόπιν εὐγενοῦς Ὑμῶν προσκλήσεως. Ἐνθυμούμεθα ὅτι ἡ προηγουμένη συνάντησις ἡμῶν ἐπραγματοποιήθη κατὰ τὴν 8ην Ἀπριλίου 2005, ἡμέραν τῆς ἐξοδίου ἀκολουθίας τοῦ Μακαριστοῦ Πάππα Ἰωάννου-Παύλου Β'. Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ ἀειμνήστου ἐκείνου καὶ μεγάλου Πάππα εἰς Ἀθήνας καὶ ἡ συνάντησις μεθ' ὑμῶν τὴν 4ην Μαΐου 2001, κατὰ τὴν ὁποίαν εἶχομεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀνταλλάξωμεν λόγον ἀγάπης καὶ ἀληθείας, ἐσηματοδότησε τὴν ἐπιθυμίαν ἀμφοτέρων νὰ θέσωμεν θεμέλιον λίθον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ οἰκοδομηθῇ ἡ κατανόησις, ἡ συγγνώμη, ἡ καταλλαγὴ καὶ ἡ ἀνακάθαρσις τῆς ἐκκλησιαστικῆς μνήμης.

Σήμερον, εὐχαριστοῦμεν τὸν Θεὸν διὰ τὴν εὐκαιρίαν, τὴν ὁποίαν ἔχομεν νὰ ἀνταλλάξωμεν ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν ἀγάπης μετὰ τῆς Ὑμετέρας Ἀγιότητος, ἐγκαινιάζοντες οὕτω σταθμὸν εἰς τὴν διὰ πολλῶν σημείων ἤδη διαγεγραμμένην κοινὴν πορείαν τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον. Ἡ διάσωσις ὑπὸ τῶν

Ἐκκλησιῶν ἡμῶν τῆς τιμῆς πρὸς τὰ ἱερά λείψανα τῶν ἁγίων ἐπεσημάνθη ἐπανεπιλημμένως διὰ τῆς εὐγενοῦς χορηγήσεως τιμίων λειψάνων ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης πρὸς διαφόρους ἐνορίας καὶ προσκυνήματα τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Προσβλέπομεν μάλιστα εἰς τὴν κατὰ τὰς ἐπομένους ὥρας χορήγησιν τμήματος τῆς ἀλύσεως τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, τὸ ὁποῖον προορίζεται νὰ φυλαχθῇ μετὰ πάσης τιμῆς καὶ εὐλαβείας εἰς τὴν Ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῶν Ἀθηνῶν.

Μετὰ ἰδιαιτέρας ἱκανοποιήσεως ἐπισημαίνομεν τὴν πραγματοποιήσιν ἐπισήμων ἀποστολῶν διαφόρων Ἀντιπροσωπειῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Ἁγίαν Ἐδραν, ἰδίᾳ ἀπὸ τοῦ ἔτους 2002, μὲ σκοπὸν τὴν ἐμβάθυνσιν τῆς ἀλληλογνωριμίας, τὴν ἐνημέρωσιν καὶ τὴν συνεργασίαν εἰς τὸν κοινωνικόν, πολιτισμικόν, ἐκπαιδευτικόν, οἰκολογικόν καὶ βιοηθικόν τομέα. Ἐνθυμούμεθα μετὰ τῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἐπισήμους ἀποστολὰς ὑπὸ τὸν Ἐκλαμπρότατον Καρδινάλιον Walter Kasper τὸ 2003 καὶ τὰς ἄλλας ὑπὸ τοὺς Ἐκλαμπροτάτους Καρδινάλιους Jean Louis Tauran, Dionigi Tettamanzi καὶ Angelo Scola. Ἐνθυμούμεθα ἐπίσης τὰς πρὸς ἡμᾶς ἐπισκέψεις τοῦ ἐξοχωτάτου Ἐπισκόπου Vincenzo Aricella, ἐπὶ κεφαλῆς κληρικῶν τῆς Ἐπισκοπῆς Ρώμης, καὶ τοῦ πρώην προέδρου τῆς COMECE ἐξοχωτάτου Ἐπισκόπου Josef Homayer, ὁ ὁποῖος ὑπεγράμμισε τὴν σημασίαν τῆς σταθερᾶς συνεργασίας τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν εἰς τὴν ΕΕ μετὰ τῆς COMECE, διὰ νὰ προσφέρωμεν συνεργαζόμενοι πειστικὴν μαρτυρίαν πρὸς τὸν Εὐρωπαϊὸν τοῦ 21οῦ αἰῶνος διὰ τοῦ εὐαγγελίου τῆς ζωῆς, τῆς χάριτος καὶ τῆς ἐλευθερίας.

Κατ' ὄφειλὴν ἀναφερόμεθα εἰς τὸ πλῆθος τῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, οἱ ὁποῖοι μετεξεπαιδεύθησαν εἰς ἀνώτατα Ρωμαιοκαθολικὰ ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα τυχόντες ὑποτροφίῶν ὑπὸ τοῦ *Ποντιφικοῦ Συμβουλίου διὰ τὴν Προώθησιν τῆς Ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν*. Καὶ ἡμεῖς εἰς ἀντίδωρον τῆς γενομένης φιλαδέλφου προσφορᾶς ἐχορηγήσαμεν ὑποτροφίας κατὰ τὰ δύο παρελθόντα ἔτη πρὸς πεντήκοντα Ρωμαιοκαθολικοὺς κληρικούς καὶ ὑποψηφίους κληρικούς, οἱ ὁποῖοι σπουδάζουν ἐν Ρώμῃ, πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ ἐξοικείωσιν αὐτῶν μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως. Ἐχομεν μάλιστα τὴν ἐπιθυμίαν νὰ συνεχίσωμεν τὸ πρόγραμμα αὐτὸ γνωριμίας καὶ συνεργασίας.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἐπιθυμοῦμεν νὰ ὑπογραμμίσωμεν συγκεκριμένως τὴν ἀγαστὴν μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν συνεργασίαν διὰ τὴν συντελεσθεῖσαν ἔκδοσιν τοῦ πανομοιότυπου τοῦ Μηνολογίου τοῦ Βασιλείου Β', ἐνὸς ἐκ τῶν σημαντικωτέρων ἱστορημένων βυζαντινῶν χειρογράφων, τὸ ὁποῖον σώζεται εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Βατικανὴν Βιβλιοθήκην.

Ἡ ἀνάμνησις πάντων τούτων, καθὼς καὶ ἡ στερρὰ ἡμῶν προσδοκία διὰ τὴν ὑπέρβασιν τῶν ἀποκλειόντων τὸν δρόμον τῆς ἐν τῇ πίστει ἐνότητος ἐμποδίων, ἐμπλουτίζουν τὴν προσευχὴν ἡμῶν καὶ ἐνδυναμώνουν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ βιώσωμεν τὴν πλήρη ἐνότητα καὶ νὰ μεταλάβωμεν τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Κυρίου ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ποτηρίου τῆς Ζωῆς. Πρὸς τοῦτο εὐχόμεθα εὐόδωσιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Διεθνούς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Διαλόγου μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Αἱ συνθήκαι αἱ ὁποῖαι διαμορφώνουν σήμερον τὸ νέον πρόσωπον τοῦ κόσμου καὶ ἰδίᾳ τῆς Εὐρώπης, ἐπιβάλλουν εἰς ἡμᾶς, ὡς πνευματικοὺς πατέρας τῶν πιστῶν μελῶν τῶν ἡμετέρων Ἐκκλησιῶν, ἠύξημένην προσοχὴν πρὸς ἔγκαιρον ἐπισήμανσιν τῶν κινδύνων οἱ ὁποῖοι ἀπειλοῦν τὰς ἀξίας τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, τὰς ὄντως βαθύτατα διαποτισμένας ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ἡ τάσις διὰ σταδιακὴν ἀποχριστιανοποίησιν τῆς Εὐρώπης, μὲ ἀπώτερον στόχον τὸν ἐξοβελισμόν τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸν δημόσιον βίον καὶ τὴν ἀπώθησιν τῆς εἰς τὸ κοινωνικὸν περιθώριον· τὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα δημιουργοῦνται ἐκ τῆς μετακινήσεως χιλιάδων προσφύγων καὶ μεταναστῶν ποικίλης προελεύσεως· οἱ κίνδυνοι οἱ προερχόμενοι ἐκ τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ· αἱ τολμηραὶ καὶ ἐγγίζουσαι τὰ ὅρια τῆς ἀρχαιοελληνικῆς ὕβρεως ἐξελιξίεις τῆς βιοτεχνολογίας εἰς τὸν τομέα τῆς Γενετικῆς· ἡ διεύρυνσις τοῦ χάσματος μετὰ τῶν πλουσίων καὶ πτωχῶν· οἱ κίνδυνοι τοὺς ὁποῖους διατρέχουν οἱ νέοι μας· ἡ διαφαινομένη πιθανότης συγκρούσεως πολιτισμῶν καὶ θρησκειῶν· ἡ ἀνάγκη διαφυλάξεως τῆς πνευματικῆς καὶ πολιτισμικῆς ταυτότητος τῶν εὐρωπαϊκῶν πολιτῶν καὶ τοῦ πυρῆνος τῆς οἰκογενείας· ἡ ἐξαχρείωσις καὶ ὁ ἐξευτελισμὸς τοῦ ἀνθρώπου, μάλιστα πολλάκις ὑπὸ τὸν μανδῦαν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων· ἡ παντὶ τρόπῳ καλλιεργουμένη καταναλωτικὴ μανία καὶ ἡ συνακόλουθος παραγωγὴ τυποποιημένου τρόπου ζωῆς μὲ μοναδικὴν ἀξίαν τὴν, ἀνεξαρτήτως ψυχικοῦ κόστους, ἀπόλαυσιν καὶ πλεῖστα ἄλλα κοινωνικὰ προβλήματα, περὶ τῶν ὁποίων πολλάκις καὶ Ὑμεῖς ἔχετε ὁμιλήσει, ἀποτελοῦν δι' ἡμᾶς ἀληθεῖς προκλήσεις, τὰς ὁποίας εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ἐν τῷ ἀληθεῖ πνεύματι τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς.

Ἡ συμβολὴ ἐνταῦθα τοῦ ὀρθοδόξου θεολογικοῦ καὶ πρακτικοῦ λόγου εἶναι πολύτιμος. Ἡ Ἐκκλησία αἰσθάνεται ὅτι ὀφείλει νὰ ἀπλώνῃ συνεχῶς τὴν χεῖρα, διὰ νὰ ἀρπάξῃ καὶ σώζῃ πνιγομένους ἀπὸ τὸν χεῖμαρρον τοῦ Βάαλ. Αἰσθάνεται ὅτι εἰς τὸν σημερινὸν κόσμον τῆς ὑπερεπικοινωνίας ὀφείλει νὰ οἰκειωθῇ τὰ σύγχρονα μέσα ἐπικοινωνίας καὶ νὰ ὀμιλήσῃ μὲ σύγχρονον γλῶσσαν εἰς τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον, χωρὶς ὅμως νὰ χειραγωγηθῇ ὁ λόγος τῆς ἀπὸ τὰ σύγχρονα μέσα καὶ χωρὶς νὰ ὑποκύψῃ τὸ μήνυμά τῆς εἰς τὴν ἐπικοινωνιακὴν τεχνικὴν. Αἰσθάνεται ὅτι εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ ἀντιταχθῇ εἰς τὰ κράτη καὶ τὰς ὑπερδυνάμεις τοῦ κόσμου τούτου, ὅταν θεωρῇ ὅτι πληττεται διὰ τῶν ἀποφάσεων των ἢ ἔμψυχος εἰκὼν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, χωρὶς ὅμως νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὸν πειρασμὸν νὰ αἰσθανθῇ ἢ ἰδία ὅτι ἀποτελεῖ δύνάμιν τοῦ κόσμου τούτου.

Ἐπὶ δὲ τούτοις διὰ πρεσβειῶν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ τῶν Ἁγίων Ἀθηναίων προκατόχων Ὑμῶν Ἀνακλήτου, Ὑγείνου καὶ Σίξτου Β' εὐχόμεθα εἰς Ὑμᾶς προσωπικῶς, Ἀγιώτατε, ὑγείαν καὶ μακρότητα ἡμερῶν. «Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ὁ Θεὸς ὁ Πατὴρ ἡμῶν, ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς καὶ δοὺς παράκλησιν αἰώνιαν καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι, παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας καὶ στηρίξαι ἐν παντὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἀγαθῷ» (Β' Θεσ. 2, 16-17).

[01843-AA.01] [Texte original: Français]

• **DICHIARAZIONE COMUNE** ◦ **Testo originale** ◦ **Traduzione in lingua greca** ◦ **Testo originale**

1. Nous, Benoît XVI, Pape et Évêque de Rome, et Christodoulos, Archevêque d'Athènes et de toute la Grèce, en ce lieu sacré de Rome, rendu illustre par la prédication évangélique et le martyre des Apôtres Pierre et Paul, nous avons le désir de vivre toujours plus intensément notre mission de donner un témoignage apostolique, de transmettre la foi à ceux qui sont proches comme à ceux qui sont loin et de leur annoncer la Bonne Nouvelle de la naissance du Sauveur, que nous allons les uns et les autres célébrer prochainement. Il est aussi de notre responsabilité commune de dépasser, *dans l'amour et la vérité*, les multiples difficultés et les expériences douloureuses du passé, pour la gloire de Dieu, Trinité Sainte, et de sa sainte Église.
2. Notre rencontre *dans la charité* nous rend davantage conscients de notre tâche commune : parcourir ensemble le chemin ardu du *dialogue dans la vérité* en vue de rétablir la pleine communion de foi dans le lien de l'amour. C'est ainsi que nous obéissons au commandement divin et que nous réaliserons la prière de notre Seigneur Jésus Christ, et que, éclairés par le Saint Esprit qui accompagne et n'abandonne jamais l'Église du Christ, nous poursuivrons notre engagement dans cette voie, suivant l'exemple apostolique et faisant preuve d'amour mutuel et d'esprit de réconciliation.
3. Nous reconnaissons les pas importants accomplis dans le dialogue de la charité et par les décisions du Concile Vatican II en matière de relations entre nous. En outre, nous espérons que le dialogue théologique bilatéral mettra à profit ces éléments positifs pour formuler des propositions acceptées de part et d'autre dans un esprit de réconciliation, à l'instar de notre illustre Père de l'Église, saint Basile le Grand, qui, durant une période de multiples divisions du corps ecclésial, se disait persuadé « *qu'avec la communication réciproque plus durable et les discussions sans esprit de querelle, s'il faut que soit ajouté quelque nouvel éclaircissement, le Seigneur y pourvoira, lui qui fait coopérer toutes choses au bien de ceux qui l'aiment* » (Lettre 113).
4. Nous affirmons unanimement la nécessité de persévérer dans le chemin d'un dialogue théologique constructif. Car, en dépit des difficultés constatées, cette voie est une des voies essentielles dont nous disposons pour rétablir l'unité tant désirée du corps ecclésial autour de l'autel du Seigneur, de même que pour renforcer la crédibilité du message chrétien dans une période de bouleversements dans les sociétés, que nous vivons, mais aussi de grandes recherches spirituelles, chez bon nombre de nos contemporains, qui sont aussi inquiets face à la mondialisation croissante, qui menace parfois l'homme, même dans son existence et dans sa relation à Dieu et au monde.
5. De manière toute spéciale, nous renouvelons solennellement notre désir d'annoncer au monde l'Évangile de Jésus Christ, et notamment aux nouvelles générations, car « l'amour du Christ nous presse » (2 Co 5, 14) de leur faire découvrir le Seigneur venu dans notre monde pour que tous aient la vie, et qu'ils l'aient en abondance. Cela est particulièrement important dans nos sociétés où de nombreux courants de pensée éloignent de Dieu et ne donnent pas le sens à l'existence. Nous voulons annoncer l'Évangile de grâce et d'amour afin que tous les

hommes soient, eux aussi, en communion avec le Père, le Fils et le Saint-Esprit et que leur joie soit parfaite.

6. Nous pensons que les religions ont un rôle à jouer pour assurer le rayonnement de la paix dans le monde et qu'elles ne doivent nullement être des foyers d'intolérance ni de violence. En tant que chefs religieux chrétiens, nous exhortons ensemble tous les chefs religieux à poursuivre et à renforcer le dialogue interreligieux, et à travailler pour créer une société de paix et de fraternité entre les personnes et entre les peuples. Telle est une des missions des religions. C'est dans ce sens que les chrétiens travaillent et veulent continuer à travailler dans le monde, avec tous les hommes et femmes de bonne volonté, dans un esprit de solidarité et de fraternité.

7. Nous voulons rendre hommage aux progrès impressionnants réalisés dans tous les domaines de la *science*, notamment dans ceux qui concernent l'homme, invitant cependant les Responsables et les scientifiques au respect du caractère sacré de la personne humaine et de sa dignité, car sa vie est un don divin. Nous sommes inquiets de voir que les sciences pratiquent des expérimentations sur l'être humain, qui ne respectent ni la dignité ni l'intégrité de la personne dans toutes les étapes de son existence, de la conception à sa fin naturelle.

8. En outre nous demandons de faire davantage preuve de sensibilité pour *protéger plus efficacement*, dans nos pays, en Europe et au niveau international, *les droits fondamentaux de l'homme*, fondés sur la dignité de la personne créée à l'image de Dieu.

9. Nous souhaitons une féconde collaboration pour faire redécouvrir à nos contemporains les racines chrétiennes du Continent européen, qui ont forgé les différentes nations et contribué au développement de liens toujours plus harmonieux entre elles. Cela les aidera à vivre et à promouvoir les valeurs humaines et spirituelles fondamentales pour les personnes comme pour le développement des sociétés elles-mêmes.

10. Nous reconnaissons les mérites des progrès de la *technologie* et de l'*économie* pour un grand nombre de sociétés modernes. Cependant, nous invitons aussi les pays riches à une plus grande attention envers les pays en voie de développement et les pays les plus pauvres, dans un esprit de partage solidaire et reconnaissant que tous les hommes sont nos frères et qu'il est de notre devoir de venir en aide aux plus petits et aux plus pauvres, qui sont les bien-aimés du Seigneur. En ce sens, il importe aussi de ne pas exploiter de manière abusive la création, qui est l'œuvre de Dieu. Nous en appelons aux personnes qui ont des responsabilités dans la société et à tous les hommes de bonne volonté pour que tous s'engagent dans une gestion raisonnable et respectueuse de *la création, afin qu'elle soit correctement gérée*, avec le souci de solidarité, notamment envers les peuples qui sont dans des situations de famine, et pour laisser aux générations futures une terre vraiment habitable pour tous.

11. En raison de nos convictions communes, nous redisons notre désir de collaborer au développement de la société, dans une coopération constructive, pour le service de l'homme et des peuples, en donnant un témoignage de la foi et de l'espérance qui nous animent.

12. Pensant tout spécialement aux fidèles orthodoxes et catholiques, nous les saluons et les confions au Christ Sauveur, pour qu'ils soient des témoins inlassables de l'amour de Dieu, et nous élevons une fervente prière pour que le Seigneur fasse à tous les hommes le don de la paix, dans la charité et l'unité de la famille humaine.

Au Vatican, le 14 décembre 2006.

[01844-03.01] [Texte original: Français]

◦ Traduzione in lingua greca

1. Ἡμεῖς, Βενέδικτος ΙΣΤ', Πάπας καὶ Ἐπίσκοπος Ρώμης καὶ Χριστόδουλος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος, ἰστάμενοι εἰς τὸν διὰ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος καὶ τοῦ μαρτυρίου τῶν πρωτοκορυφαίων τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου λαμπρυνθέντα ἱερόν τοῦτον τόπον τῆς Πρεσβυτέρας Ρώμης, βιοῦμεν ἐντονώτερον τὴν κοινὴν ἀποστολὴν ἡμῶν διὰ τὴν αὐθεντικὴν συνέχισιν τῆς ἀποστολικῆς μαρτυρίας τῆς πίστεως

πρός τούς ἐγγύς καί τούς μακράν, εἰς τούς ὁποίους καί ἀπευθύνομεν χαρμόσυνον μήνυμα διὰ τῆς ἐπερχομένης κοινῆς δι' Ὁρθοδόξους καί Ρωμαιοκαθολικούς Ἑορτῆς τῆς Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὡσαύτως, βιοῦμεν τήν κοινήν εὐθύνην ἡμῶν διὰ τήν *ἐν ἀγάπῃ καί ἀληθείᾳ* ὑπέρβασιν τῶν ποικίλων συγχύσεων καί τραυματικῶν ἐμπειριῶν τοῦ πολυκυμάντου ἱστορικοῦ παρελθόντος πρὸς δόξαν τοῦ ἐν Τριάδι ἁγίου Θεοῦ καί τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας Του.

2. Ἡ συνάντησις αὕτη ἐν τῇ θεῖᾳ Χάριτι καθιστᾷ ἡμᾶς ἐν πλήρει συνειδήσει κοινωνούς τῆς κοινῆς εὐθύνης, ἵνα βεβαιώσωμεν τήν κοινήν ἀποστολήν ἡμῶν καί διανύσωμεν ἀπό κοινου τήν δύσβατον ἀτραπὸν *τοῦ διαλόγου τῆς ἀληθείας* πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς κοινωνίας τῆς πίστεως ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης. Διό, στοιχοῦντες τῇ θεῖᾳ ἐντολῇ τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καί φωτιζόμενοι ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὅπερ πάντα συγκροτεῖ τὸν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας, πορευόμεθα τήν ὁδὸν ταύτην κατὰ τὸ ἀποστολικὸν ὑπόδειγμα ἐν ἀγάπῃ καί ἐν πνεύματι καταλλαγῆς.

3. Ἀναγνωρίζομεν τὰ σημαντικὰ βήματα τοῦ διαλόγου τῆς ἀγάπης καί τῶν ἀποφάσεων τῆς Β' Βατικανῆς Συνόδου διὰ τὰς σχέσεις τῶν ἡμετέρων Ἐκκλησιῶν. Ἔχομεν δὲ δι' ἐλπίδος ὅτι ὁ διμερῆς θεολογικὸς διάλογος δύναται ν' ἀξιοποιήσῃ τὰ θετικὰ ταῦτα στοιχεῖα πρὸς ἀναζήτησιν κοινῆς ἀποδεκτῶν θεολογικῶν προτάσεων ἐν πνεύματι καταλλαγῆς, ὡς προέτεινε καί ὁ ἔνδοξος κοινὸς Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας Μ. Βασίλειος, τόνισας, ἐν περιόδῳ πολλὰ πλῶν διασπάσεων τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, *«ὅτι τῇ χρονιωτέρᾳ συνδιαγωγῇ καί τῇ ἀφιλονείκῳ συγγυμνασίᾳ καί εἴ τι δέοι πλέον προστεθῆναι εἰς τράνωσιν, δώσει Κύριος ὁ πάντα συνεργῶν εἰς ἀγαθὸν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν»* (Ἐπιστ. 113).

4. Διακηρύσσομεν ἐν μιᾷ φωνῇ τήν ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην ἐμμονῆς εἰς τήν ὁδὸν τοῦ ἐποικοδομητικοῦ θεολογικοῦ διαλόγου. Διότι, παρὰ τὰς διαπιστωμένας δυσχερείας, ἡ ὁδὸς αὕτη εἶναι ἢ μᾶλλον ἀποτελεσματικωτέρα ὁδὸς τῆς Ἐκκλησίας διὰ τε τήν ἀποκατάστασιν τῆς ποθητῆς ἐνότητος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος περὶ τὴν Τράπεζαν τοῦ Κυρίου καί διὰ τήν ἐνίσχυσιν τῆς ἀξιοπιστίας τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος εἰς μίαν κρίσιμον ἐποχὴν ραγδαίων πολιτικῶν μεταβολῶν καί ὀξυτάτων πνευματικῶν συγχύσεων, αἱ ὁποῖαι ἐντείνονται διὰ τῆς προωθήσεως τῆς *παγκοσμιοποιήσεως* καί ἀπειλοῦν ἐνίοτε αὐτὴν ταύτην τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν ἐν τῇ σχέσει αὐτῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ καί τοῦ κόσμου.

5. Ὅλως ἰδιαίτερος ἀνανεοῦμεν ἐν πάσῃ ἐπισημότητι τήν κοινήν ἡμῶν ἐπιθυμίαν ὅπως ἀναγγείλωμεν εἰς τὸν κόσμον τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί κυρίως εἰς τὴν νέαν γενεάν, διότι *« ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς »* (Β' Κορ., ε' 14) διὰ νὰ ἀποκαλύψῃ εἰς αὐτὴν τὴν Ἐνανθρώπισιν τοῦ Κυρίου ἵνα πάντες ἐν ἀφθονίᾳ ζωῆν ἔχωσιν. Τοῦτο καθίσταται γεγονός ἰδιαίτερας σημασίας διὰ τὰς κοινωνίας ἡμῶν, ὅπου πολυάριθμα ἰδεολογικὰ ρεύματα ἀπομακρύνουν τὸν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ Θεοῦ καί τοῦ στεροῦν τὴν αἴσθησιν τῆς ὑπάρξεως. Ἐπιθυμοῦμεν ὅπως διακηρύξωμεν τὸ Εὐαγγέλιον τῆς χάριτος καί τῆς ἀγάπης, ἵνα πάντες οἱ ἄνθρωποι ὦσιν ἐν Κοινωνίᾳ μετὰ τοῦ Πατρὸς, τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ ἁγίου Πνεύματος καί ἵνα τελειωθῇ ἡ χαρὰ αὐτῶν.

6. Θεωροῦμεν τὰς θρησκευτικὰς ὡς ἐχούσας ἰδιαίτερον ρόλον διὰ τὴν διαφύλαξιν τῆς ἐπικρατήσεως τῆς ἐν τῷ κόσμῳ εἰρήνης καί ὅτι αὗται δὲν ἠμποροῦν νὰ μετατραποῦν εἰς ἐστίας μισαλλοδοξίας καὶ βίας. Ὡς χριστιανοὶ ἡγέται προτρέπομεν ἀπό κοινου τὸ σύνολον τῶν θρησκευτικῶν ἡγετῶν ὅπως συνεχίσωσι καί ἐνδυναμώσωσι τὸν Διαθρησκευτικὸν Διάλογον καί ἐργασθῶσι διὰ τὴν δημιουργίαν μιᾶς κοινωνίας εἰρήνης καί ἀδελφότητος μεταξύ προσώπων καί λαῶν. Αὕτη εἶναι μία ἐκ τῶν ἀποστολῶν τῶν θρησκευτικῶν. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην, οἱ χριστιανοὶ ἐπιβάλλεται ὅπως ἐργάζωνται καί ὅπως συνεχίσωσι νὰ ἐργάζωνται ἐν τῷ κόσμῳ, ἐν συνεργασίᾳ μετ' ἀνδρῶν καί γυναικῶν καλῆς θελήσεως, ἐν πνεύματι ἀλληλεγγύης καί ἀδελφοσύνης.

7. Ἐπιθυμοῦμεν ὅπως ἀποτίσωμεν τιμητικὸν ἔπαινον διὰ τὰς ἐντυπωσιακὰς προόδους εἰς ὅλους τούς τομείς *τοῦ ἐπιστητοῦ*, καί ὅλως ἰδιαίτερος εἰς αὐτὰς ποῦ ἀφοροῦν εἰς τὸν ἄνθρωπον, καλοῦντες ἕνα ἕκαστον τῶν ὑπευθύνων καί τῶν ἐπιστημόνων ὅπως σεβασθῶσι τὸν ἱερόν χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου καί τὴν ἀξιοπρέπειαν αὐτοῦ, διότι ἡ ζωὴ ἀποτελεῖ θεῖον δῶρον. Εὐρισκόμεθα μετ' εὐλόγου ἀγωνίας ἐνώπιον τῆς καταχρηστικῆς ἐκμεταλλεύσεως ἐκ τῶν πειραματικῶν δοκιμῶν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ὄντοτητα, αἱ ὁποῖαι ἀπάδουν πρὸς τὸν σεβασμὸν, τὴν ἀξιοπρέπειαν καί τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ, τόσον ἀπὸ τῆς συλλήψεως, ὅσον καί μέχρι τῆς φυσικῆς ἀπολήξεως αὐτοῦ.

8. Ἐπιπλέον, ἀξιοῦμεν μείζονα εὐαισθησίαν διὰ τὴν ἀποτελεσματικωτέραν προστασίαν εἰς τὰς χώρας ἡμῶν,

τόσον εἰς εὐρωπαϊκόν, ὅσον καί εἰς παγκόσμιον ἐπίπεδον, τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ἅτινα ἐδράζονται ἐπὶ τῆς ἀξιοπρεπείας τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου ὡς δημιουργίας κατ' εἰκόνα Θεοῦ.

9. Εὐχόμεθα διὰ μίαν γόνιμον συνεργασίαν διὰ νά ἐπαναπροσδιορίσωμεν εἰς τοὺς συγχρόνους τὰς χριστιανικὰς ρίζας τῆς εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου, αἱ ὁποῖαι ἐσφυρηλάτισαν τὴν δημιουργίαν διαφορετικῶν ἐθνῶν καί συνέβαλον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν μεταξύ των ἀρμονικῶν δεσμῶν. Αὗται ὑποβοηθοῦν εἰς τὴν ἐπιβίωσιν καί περαιτέρω ἐξέλιξιν τῶν ἀνθρωπίνων ἀξιῶν καί τῶν πνευματικῶν θεμελίων τόσον ἐπὶ τῶν προσώπων, ὅσον καί ἐπὶ τῆς εὐημερίας τῶν κοινωνιῶν.

10. Συμμεριζόμεθα τὰς ἀξίας τῶν ἐπιτευγμάτων *τῆς τεχνολογίας* καί *τῆς οἰκονομίας* τῶν συγχρόνων λαῶν καί κοινωνιῶν. Ὅμως, καλοῦμεν τὰς προηγμένας χώρας εἰς μίαν μεγαλύτεραν συνδρομὴν πρὸς τὰ ἐν ἀναπτύξει κράτη καί τὰ πλέον πτωχὰ ἐξ αὐτῶν, ἐν πνεύματι κοινωνικῆς δικαιοσύνης, ἀναγνωρίζοντες ὅτι πάντες οἱ ἀνθρώποι εἶναι ἀδελφοὶ ἡμῶν, καί ὅτι ἀποτελεῖ κοινόν χρέος ἵνα προστρέξωμεν εἰς βοήθειαν τῶν ἀδυνάμων καί τῶν πτωχῶν, οἱ ὁποῖοι εἶναι κατ' ἐξοχὴν τέκνα ἀγαπητὰ τοῦ Κυρίου. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην, δὲν συμβιβαζόμεθα μὲ τὴν καταχρηστικὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς θείας δημιουργίας, ἡ ὁποία εἶναι τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ. Καλοῦμεν πρὸς τοῦτο τοὺς ἰθύνοντας καί πάντας τοὺς καλῆς πίστεως ἀνθρώπους ὅπως δεσμευθῶσιν εἰς μίαν λελογισμένην καί σεβαστὴν διαχείρισιν *τῆς θείας δημιουργίας*, μετὰ τοῦ καθήκοντος τῆς ἀλληλεγγύης, κυρίως πρὸς τοὺς λαοὺς οἵτινες εὐρίσκονται ἐν καταστάσει πείνης, καί ὅπως κληροδοτήσωσιν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς βιώσιμον περιβάλλον πρὸς πάντας.

11. Λόγω τῶν κοινῶν ἡμῶν πεποιθήσεων, συντασσόμεθα εἰς τὴν κοινὴν ἡμῶν ἐπιθυμίαν διὰ περαιτέρω δέσμευσιν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κοινωνίας, ἐν πνεύματι ἐποικοδομητικῆς συνεργασίας, διὰ τὴν διακονίαν τοῦ ἀνθρώπου καί τῶν λαῶν, δίδοντες τὴν μαρτυρίαν τῆς πίστεως καί τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος.

12. Προσβλέποντες ὅλως ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς πιστοὺς, Ὁρθοδόξους καί Ρωμαιοκαθολικοὺς, ἀπευθύνομεν ἐγκάρδιον χαιρετισμόν, ἐμπιστευόμενοι αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὅπως ἀναδειχθῶσι ἀδιάψευστοι μάρτυρες τῆς θείας ἀγάπης, ἀναπέμποντες θερμὰς δεήσεις ὅπως ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός χαρίζῃ εἰς πάντας ἀνθρώπους τὸ δῶρον τῆς εἰρήνης, ἐν φιλανθρωπία καί ἐνότητι διὰ τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Ἐν Βατικανῷ τῇ 14ῃ Δεκεμβρίου 2006

[01844-AA.01] [Texte original: Français]

[B0652-XX.03]
